

De
**BENEDICTIONE
NICOLAI SEL-
NECCERI
HEINRICO HÖPFFNERO**

impertita,

in

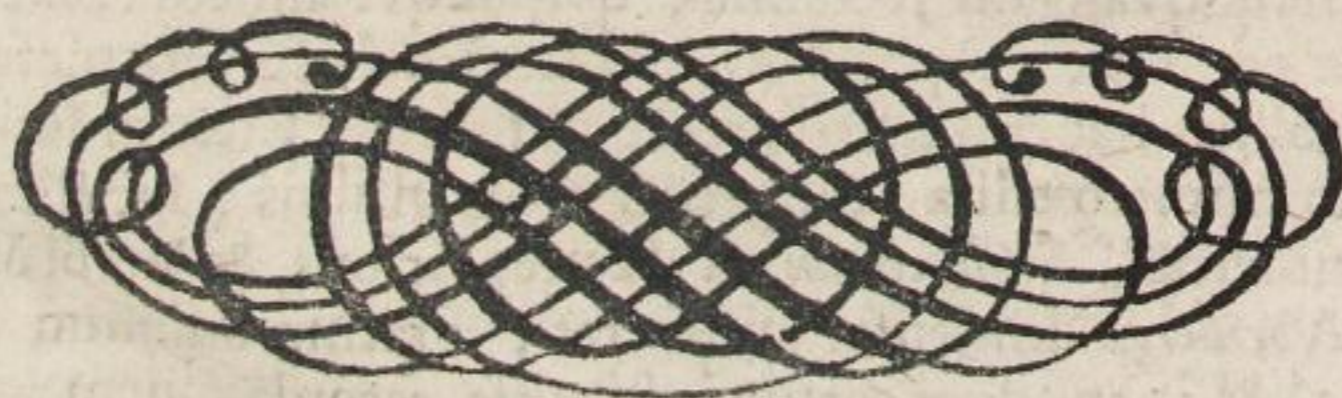
Phrontisterio Lubecensi

Calendis Aprilis A. MDCCXXVII.

pro rostris dixit

Georgius Henricus Goetzius, D.

Superintendens,

L V B E C Æ

Typis Io. Nicol. Greenii, Ampliff. Senat. Typogr.

Coll. diss. A
172, 22

Hy. N. 172 (22)

A. ~~EXV~~ E.

Ingenuorum studiorum & artium, quæ ad Humanitatem pertinent,

Patroni, Fautores, Doctores, Cultoresque,

omni honore, eximia laude, officiisque ornandi
ac prosequendi!

Magnam illi laudem mihi mereri videntur, qui diligentem amicorum rationem habent, eosque è memoria nunquam excidere patiuntur. Hoc etenim amoris ingenui luculentum est testimonium, si eos amare nunquam intermittimus, quorum favorem subinde experti sumus, ut instinctu inflatuque divino ea diligenter exequamur, quæ & pietati & humanitati, quam singulis debemus, omni ex parte satisfaciant. Quapropter juste & legitime me nunc acturum esse spero ac tantum non confido, si brevi oratione demonstravero, *Nicolaum Selneccerum* ab amicitia eorum, quos vel intimos habuerat, vel penitus cognoverat, vel quorum virtutes omni sermone celebrabantur, haudquaquam recessisse, quippe qui amicitia, excepta doctrinæ puritate, ac, quæ illam comitem habet, vera pietate, nihil præstabilius habendum esse recte putabat. Etenim scripta eius, magno numero edita, diligenter evolventibus, facillimo negotio innotescet, *Selneccerum*, & Præceptoribus, & Verbi Ministris, quos *Noribergæ* diligenter audiverat, gratum animum declaravisse, 1) & jucundam eorum instituisse recordationem, 2) quibuscum

(1) Varia ejus rei ergo testimonia adduxi in *Comment. de Vita literaria Nic. Selnecceri* p. 10. sqq.

(2) Leg. *Diss. de Meritis Nic. Selnecceri in Catechismum D. Martini Lutheri*, p. 15. 17. sq. 23. & *Comment. de Doctoratu Theol. Nic. Selnecceri* p. 12. sq.

buseum publicum Doctoris munus administraverat, nec eos silentio prætermisſe, quorum pietatem ſeræ poſteritati diligenter commendandam eſſe, rectiſſime arbitrabatur 3). Ea tamen

A 2

pru.

(3) Vid. *Selnecceri Funebr. P. II. p. 65. a & b.* qui veteris amici Dresdenſis memoriam hiſce verbis inſtauravit: D. Joh. Kentmans Vater iſt Chriſtophorus Kentmann Bürgermeiſter zu Dresden, mir und andern als ein fromm Gottfürchtig Mann, von vielen Jahren wol bekannt geweſt. Idem *p. 89. b.* meminit *Levini a Marenhold*, Marſchalci Brunſvic, in caſtro Wolfenbytel, *Lipſia a. 1586.* denati, ſequenti elogio eum maectans: In ſolcher Buſſe und Bekehrung hat der edle von Marenhold alhie ſein Ende genommen, und die Welt geſegnet, der ein frommer aufrichtiger Mann geweſt, wie ich wohl zeugen kan. Nec ſine laude dimittere potuit *M. Tob. Maſtelium*, Protonotar. Supremi judicii provincialis, quod *Lipſia* eſt, *a. 1586.* ex hac vita evocatum, hunc in modum amici veteris ac integerrimi, quem Academia ad Albin ipſi amicum conciliaverat, commendans *P. II. p. 105. b.* Es ſind nun dreißig Jahr verfloſſen, da er zu Wittenberg eine ſehr nützliche Arbeit gethan, indem er etliche tabulas de venis, arteriis, nervis, oſſibus &c. aus *Veſalio* zuſammen bracht, daß die Herren Profefſores, und ſonderlich die fürnehmſten Medici, ſo dazumahl dabeſelbſt gelebet, als *D. Fendius*, *Milichius* und *Winshemius* ihn vermanet, daß er damals in Doctorem Medicinæ promoviren ſolte. Aber er hatte ſein wichtig Bedencken, und erhebliche Urſachen, daß erſ anſtehen ließ. Bis hernach der *H. Erre Philippus* Gottſeelig er ihn an des frommen *M. Cæſii* ſtatt gen Dresden zum Schul-Rectorat verſchieket, da denn er der Schulen mit Lob und groſſem Nuß & cum gravitate gedienet hat, bis er endlich durch ſonderliche Schickung Gottes zum Protonotario des Churfürſt. Sächſiſchen Ober-Hoffgerichts alhie verordnet worden, da er denn das Lob gehabt, das man ſagen muß, er ſey ein Gottfürchtig, Chriſtlich, freundlich, aufrichtig, redlich Mann geweſen. *Add. B. M. Jo. Auguſtini Egenolſi Programmata Scholaſtica p. 512. B. D. G. Weinrichii Funebr. P. II. p. 736. & 743. & B. D. Polycarpi Lyſeri Homilia funebris in exequiis B. D. Theod. Maſtelii Lipſia a 1626. habita, lit. d.* Extremo nobilem ac piam matronam, *Otiliam a Wulsdorff*, gente *Danam*, quæ cum Generoſo Viro, *Nicolao a Denſtad*, in *Commerſtat & Panitſch*, in matrimonio vixit, atque *Lipſia a. 1586.* diem ſupremum obiit, adducendam eſſe arbitror. Ea vero *Selneccero* probe cognita fuit, qui propterea *Funebr. P. II. p. 112. a.* in ipſius laudem ſequentia ſcripſit: Unſere Miſchwester iſt in Gottfürchtigkeit von Jugend auff erzogen, und recht Gottfürchtig geweſt (als ich der Geringſte von ihr zeugen kan) allzeit ein fromm ehrbar Leben geſühret, Gott geliebt, und den *H. Erren* Chriſtum in ihr Herz gefaſſet, und wenn ſie Chriſtum nur genennet, ſie ihre herzliche Zuverſicht zu ihm gehabt, ſouſten nüchtern geweſen, und aufrichtig ohne falſch. Darum ſie in Frauenzimmer

zimmer

prudencia noster est usus, ut, amicos veteres de prædicandis inque
 sinu suo fovens, veritatem coelestem nequaquam negligeret, nec
 eorum pertimesceret maledicentiam & probra, a quibus dissentire
 cogebatur, sed virtutis vel Dei potius præsidio innixus, eandem
 assereret subinde, atque felici admodum successu propugnaret.
 In huius rei documentum ad ea nunc provocare lubet certamina,
 in quæ ipsum venire oportuit cum Casparo Peucero, aliisque, qui
 plus iusto *Philippi Melanchthonis* auctoritatem evehere, atque pu-
 riori doctrinæ, à *Luthero* assertæ, & ad posteros transmittendæ,
 opponere allaborabant. Etenim quamvis de jam nominati *Peu-
 ceri* favore nullum ipsi tamdiu dubium esse debuerit, quamdiu
 ipsius machinationibus, quas callide tunc in Ecclesiæ perniciem,
 cum consiliorum fociis, moliebatur, se non opponeret, eventus
 tamen postea edocuit, hunc ex amico valde iratum factum fuisse
 inimicum, imo ab ipso semper mansisse alienissimum. Recte
 autem nostrum fecisse, nec jura amicitiae & humanitatis temere
 violasse, nullaque ratione ingrati hominis notam sibi contraxisse,
 universi mecum fatebuntur, qui, quantum distent æra lupinis,
 cognitum habent perspectumque 4). Quapropter in libris, quos
 publici

Zimmer unser hochlöblichen gottseligen Churfürstin angenommen und
 zur Hand allzeit die nechste und liebste gewesen, ehe sie in ihren Ehstand
 kommen. Nachmals sich in Ehstand so verhalten, daß jedermann hat müssen
 sagen: Es sey ja eine fromme Matron, und recht treues Herze, das niemand
 beleidiget, weder mit Worten noch Wercken, sondern gutes gethan, sonderlich
 den Armen, die eine Mutter an ihr gehabt haben. Ihren frommen lieben
 Juncker hat sie allzeit nun fast in die 20. Jahr von Herzen gemeinet, ihre
 lieben Pflanzlein und Kinder zu Gottesfurcht gezogen. Das Zeugniß kan
 man ihr geben mit gutem Gewissen/ vor Gottes Angesicht/ der alle Ding
 weiß.

- (4) Hunc *Selneckeri* primum partes studiose fuisse tuitum, ejusque studia aulæ
 cum primis Electoris Saxonie enixe commendasse, atque omnibus modis
 provehere studuisse, ipse *Selneckerus* in *Apologia Disputationis Grammaticæ*
 4. 1571. adornata, est testatus: Ita vero lit. 4. 5. scribit: *Memini ante an-
 nos quindecim voce viva & scriptis epistolis me à Wittebergenfibus, D. Majore
 & Peucero imprimis, instigari, ad editionem eorum, quæ scripsssem, prædica-
 riqve ab iisdem mea jejuna scripta, tanquam (utor enim verbis ipsorum) uti-
 lia & maxime necessaria Ecclesiæ. Nunc igitur quæ metamorphosis animorum*
 & in.

publici juris fieri passus est, persæpe testatus est, se veræ doctrinæ permansurum esse studiosissimum, nullasque propterea offensiones & reprehensiones hostium iniquissimorum curare velle, nec acri judicio perpendere, si modo nullos conscientia morfus experiretur. Ceterum negari haud potest, nostrum ab *Esromo Rundingero*, magni *Camerarii* genero, & veteratore impudentissimo 5), variis convitiis exceptum fuisse, ac probroso scripto diffamatum.

A 3

tum.

Et inconstantia? Et *lit. c. 7. 8.* denuo meminit *Peuceri* commendationis, hisce verbis conceptæ: *Sic sua manu D. Peucerus V. Clariss. ante annos sedecim scripsit: Quem vel ingenio, vel doctrina, in hac, qua ipse est atate, vel studiis, laboribus & assiduitate, vel virtute & modestia, Selneccero huic præferam, habeo neminem - - - Selneccerus vim ingenii atque acrimoniam de calo cum hausto concepisse àere, & rudimenta eruditionis solide cum lacte suxisse ac combibisse videtur materno.* Selneccerus autem omni honore excipiebat *Peucerum*, quapropter a. 1566. eidem, cum ipsius filia carissima pestis contagio infecta ex hac vita emigrasset, *versionem metricam Psalmi XXV.* obtulit, atque solatium illa afferre studuit. Ast eum postea *Peucerus* rebus sacris se immiscuisset, & doctrinam puriorem variis modis impugnare incepisset, *Selneccero* alienior redditus famam ipsius lacerare nunquam intermisit. Num *Th. Bezam* adversus *Selneccerum* incitaverit, prout ea de re accusatus fuit, referente *Simone Steinio*, in oratione, qua *Casp. Peucero* in *Academia Heidelbergensi* a. 1603. parentavit, p. 28. haud æque liquet, hoc tamen reticere nequit, *Selneccerum* gravissimorum errorum reum & præsertim *Eutychie* dogmatum à *Peucero* fuisse insimulatum, à quibus tamen non infeliciter liberarunt eum *Theologi Wittenbergenses*, in erudita *Apologia*, qua *C. Peuceri testamentum* a. 1603. impugnarunt, p. 82. sq. Idem *Peucerus Selneccerum* vocavit *Protea in religione & Vertumnum*, qui *Examen Philippi* sub censuram vocare ausus fuerit, notante *B. D. Leonhardo Huttero*, in *Concordia Concorde c. 40. p. 974.* Sed ipsum male quoque habuisse credo, quod *Selneccerus* cum *Zach. Schiltero* jussu Electoris eundem in carcere compellaverit, atque de rebus sacris in eum inquirere ausus fuerit, de quo colloquio præter adductos *Theologos p. 39. sqq.* legi meretur laudati *Hutteri* invicta *Concordia Concors p. 248. sqq.*

(5) Simulate hunc egisse, *Simon Steinius* in adducta oratione. p. 23. dissimulare haud potuit, ita scribens: *Memini me ab Esromo aliquando non leviter objurgatum, quod minus libere sententiam orthodoxam (scilicet!) defenderem, opus esse circumspectione politica, ne intempestiva παρρησία rebus communibus noceat. Respondi ego simplici animo, me natura abhorrere à simulandi studio, ac in veritatis divina professione nihil loci esse ejusmodi artibus.*

tum 6). Ast ille rem omnem Deo commisit, suaque innocentia subinde se sustentavit, non male existimans, conscientiam rectæ volun-

(6) Lubet autem ipsius *Selnecceri* adducere verba, quæ in *Apol. Disp. Grammat. lit. I. 2.* extant, & tum ipsius *Selnecceti* animum, tum *Esromi* mores vivis coloribus depingunt. Ipsa vero, licet plusscula sint, ita sese habent: „Sunt certè disputatoris, amici olim & hospitis, popularisquæ quodammodo mei, criminationes tot & tantæ, ut nisi fides vera, & conscientia bona, & innocentia, publicè, vti spero, & priuatim nota optimis quibusque, adesset, reclamans mendaciis, responsione opus mascula & integra esse videretur. Perfidum, seditiosum, cruentum scriptorem, infamatorem, quietis publicæ turbatorem, blasphemum, profanum, Eutyehæum, & hæreticum, ingratus iste hospes, & tubâ & sagitta, ut nomen habet, classicum Nestorianum canens, amicus iste meus me publico scripto nominare non erubescit, qui quomodo huc intrauerit, & ad quid venerit, ut Christus frater omnipotens noster ad illum aiebat, nescio. *Φιλόεργον*, & *Ψευδωνίμον* inflatum, censorem omnium, & concitatorem totius Saxonix me appellat. Dicit negari à me, Christum hominem, in cælos ascendisse, & in cælo esse. Dicit affirmari à me, Christum exuisse humanam naturam, & hanc ubique diffusam esse. Dicit articulos fidei à me euerti & conuelli, & Pontificiam superstitionem, profanationem & idolatriam stabiliri, & fidei Christianæ contraria fingi, & nescio quæ præterea, horrenda cogitatu, dictu, lectu, nedum factu. Quid autem tetrius, quid mendacius, contumeliosius, & magis sycophanticum dici scribique posset? Horresco referens & legens, calumniarumque plaustra & portenta abominor: Quæ tamen, iniurias juxta præscriptum Christi ferendo patienter, responso indigna judicarem, nisi doctrinæ veritatem illa potius, quam personam miseram meam adorirentur. Et quamuis amicum illum meum, (oportet enim me, ut est in Psalmo, cum perversis loqui, re ita postulante) aliquomodo excusatum habeam, qui hætenus ipsum non tantummodo virum eruditum præclarè, verum etiam bonum, & minimè Momum esse judicavi, & fortassis ab aliis, qui ipsi nondum audent facere, quæ post carecta latentes faciunt, impulsu, & ut rumore fertur, vocatum quasi solenniter, & expetito consilio eò tandem persuasione hilari & gloria-bunda, minimè tamen faceta, multo minus salutari, ut mecum Grammaticè, hoc est, (sic enim res habet) mendaciter, & calumniose, contra DEUM, & suam ipsius conscientiam, omnemque fidem, & contra jus omne, quod DEO & hominibus debetur, disputaret, adductum esse existimem: tamen dolco boni hominis vicem incidentis incauto furore in nomen, quod innotuit passim, mendaciorum & calumniarum fabricatoris. Sic nimirum fit, ut faciens & consentiens, saltem tacens, & pedarius, capite scilicet lingua destituito, ad consilia non pia, non honesta, non pacifica, amicus præsertim, cui nota est amici, qui sagellatur, integritas & simplicitas, perfidiæ nomen non abolendum,

voluntatis maximam esse consolationem rerum incommodarum. Ast missos hos faciens, qui amicorum nomen ad tempus tantum gerere voluerunt, ad eos accessum mihi parare constitutum est, quos tenerrimo amore Selneccerus noster complecti est solitus. Quos inter nunc refero *Heinricum Hæpffnerum*, magni illius Theologi, qui Lipsiam voce & scriptis animavit illustrioremque reddidit (7), genitorem, qui cum filio idem gessit nomen, atque in Nofocomio Lipsiensi, Georgii memoriae sacro, diligentissimum animarum egit Pastorem. Is enim singulariter fuit ab eodem dilectus, ut propterea unicum ipsius Natum ardentissimis votis supremo Numini iverit commendatum. Hunc ergo exempli causa nunc proponam, breviter ostensurus, quantum temporis permittet angustia, Benedictionem, qua *Selneccerus* olim *Heinricum Hæpffnerum* mactavit, magni fuisse momenti, imo insignem prorsus utilitatem universo recte sentientium cœtui attulisse, atque propterea silentio minime posse prætermitti vel obliterari.

Laudem itaque meretur noster, quod verbi ministros, quos, vel laborum socios habuit, vel inter amicos retulit, amore dignos
judica-

abolendum, sibi ipsi sua perfidia & mullatione, homine saltem civiliter honesto, nedum pio & excellenti, minimè digna, contrahat. Ego profectò in ea sum sententia, ut si mundum lucrari possem, mihi tamen persuaderi non paterer, ut amico, qui intus & in cute mihi notus esset, iniuriam contumeliosissimè & calumniosissimè, ac quidem publice fieri, meo quoque calculo si non vera, tamen simul notati & compræhensi mentione, permitterem, aut, si impedire furias non possem, protestatione justa me malitiam istam non approbare, candidè & apertè testarer. At quid querelas instituo? Plaustra mendaciorum, quæ comportavit amicus ille meus, cum hoc quasi auctario, & minimè quidem faceta, tamen cum corona, ipsi remitto, & ut domi deinceps ipse habitet, eum candidè & fideliter moneo.“

(7) In ipsius laudes excurrens Celeberr. Polyhistor Lipsiensis, *D. Jo. Burckardus Menckenius*, in *Oratione Seculari de Viris eruditis, qui Lipsiam scriptis atque doctriua illustrem reddiderunt*, in ipsa Jubilæi Academici celebritate a. 1709. recitata, p. 5. de eodem sequens tulit iudicium: *Magnus uterque (Schmuckius atque Weinrichius) sed utroque major Henricus Hæpffnerus erat, qui si nihil post se reliquisset, præter aureos illos de Justificatione & S. Cæna commentarios, ut reliquit plurima, immortalem certe nominis famam apud omnes fuisset consecutus.*

judicaverit, eorumque commoda promovere 8), vel ipsorum soboli bene cupereallaboraverit. Si prolixo esse mihi nunc liceret, ad *Balth. Kleinii*, Præsulis Leucopetræi, relictam familiam jamjam provocarem, quippe quam auditoribus ejus impense admodum commendavit 9). Ast *Hæpffneri* tantum mentionem injiciam, atque, Selneccerum eum oculis cariorem habuisse, protinus demonstrabo. In eam autem inducor sententiam, eam ob causam *Hæpffneri* genitorem, qui, ut modo commemoravi, Parochus erat in suburbio

(8) Ejus rei ergo ipsum *Selneccerum* audire placet, in *Recitationibus*, Jo. *Balaâ* impudentissimi & mendacissimi hominis calumniis cordate respondentem, p. 216. Das ist ein Wunder, daß dieser Baal auß Rhathaus gen Leipzig kommen darff, und was ich allda wegen mein und meiner lieben Collegens Unterhaltung zu suchen gehabt, erforschen und in die weite Welt mit Lügen ausbreiten will, das ist wahr, daß ich (Gott Lob und Dank habe der Rath zu Leipzig) weil ich in Ampt gewest, nicht eine geringe Zulage dem lieben *Ministerio* angericht. Gott gebe noch mehr, und vergelte es allen Wohlthätern. Ich habe aber auff meine Person zum wenigsten gesehen, sondern auff meine Collegens, welche, da sie Besserung erlanget, hat E. E. Rath sich, auff Erinnerung dessen, das zuvor längst aus begünstigen Willen, ohn einiges Ansuchen, angeboten, auch also erzelget, das Gott und ihnen dafür zu danken! Selnecceri præterea cura *Bibliothecam Thomanam* fuisse adornatam, fusius exposuit *B. Henricus Pippingius* in *Arcanis Biblioth. Thom. Lips. relect.* p. II. sqq.

(9) Verba ipsius in *Funebr.* P. I. p. 137. ita se habent: Es hat euer lieber Superintendentens ihme diese Predigt (concionem autem funebrem vult intellectam, quam pie denatus, in Ps. 116. v. 7. 8. 9. scripserat, & Selneccerus noster Senatui inscripserat) auch selbst geschrieben, darum sie dann auch an seinem Begräbniß öffentlich abgelesen worden. Und weil sie tröstlich ist, und gebeten worden dieseibe in Druck zu versertigen, habe ichs E. E. W. schicken wollen, dienstlich bittend, die wollen Ir die Wittwe und Nachgelassenen günstiglich lassen befohlen seyn, und sie in Schutz und Schirm haben und behalten. Gott wird eurer reicher Vergelter seyn. Es sind warlich die armen Prediger Wittwen und Weysen zu unser Zeit recht arme verlassene Leute, und der Welt Schuchhader. Gott bezahle es allen, die ihnen gutes gönnen und beweisen. Es will ja Christus auch ein Trunck kaltes Wassers nicht unbelohnet lassen. Ach die Welt ist blind, und achtet solche Verheissung nicht. Wol aber denen, die es an ihnen nicht mangeln lassen. Der gütige Herr Christus regiere, schütze und führe E. E. W. und derselben Kirchen, Schule und Gemeine, und gebe euch wiederum einen frommen und treuen Superintendenten, dazu ich treulich rathen und helfen wil.

bio Lipsiensi, ac doctrina non minus quam pietate conspicuus erat, à Selneccero fuisse deamatum, quod parens ipfius, *Nicolaus Hoepffnerus*, Vir literatissimus, quique Abbas Coenobii Homburgensis principali axiomate coruscans eminebat, sub ortum lucis Evangelicae fermento Pontificio se abdicaverit, atque duobus Electoratus Saxoniae Moderatoribus, *Mauritio & Augusto*, Heroibus toga sagoque illustribus, nullisque seculis tacendis, multis in arduis negotiis egregiam praestiterit operam, gentique suae eo nomine splendorem haud exiguum conciliaverit. Filii siquidem, parentibus, vel de re sacra, vel de republica ordinanda, bene meritis, procreati, ipsorumque vestigiis cum laude insistentes, quovis amore & favore sunt excipiendi. Accedit forsitan & haec ratio, quod modo laudatus *Hoepffnerus*, proxeneta ac parario *Selneccero*, *Friederici Einwagenii*, Ecclesiastae Gerani Variscorum, verae fidei Confessoris, & in persecutione Crypto-Calviniana, in qua in exilium mittebatur, constantissimi, filiam, virginem, patre orbam, in uxorem duxisset, atque omnes praeterea numeros pii, docti, ingenuique Ministri verbi implevissent (10). Illos siquidem in sinu fovendos esse pie arbitrabatur, qui divini Numinis voluntati obtemperare, & jugum promte subire didicerant. Quapropter cum is de statione vitae, jussu Dei, decessisset, non solum honorificam ipsius injecit mentionem (11), sed filio quoque, quem post se reliquit, unico, eique bimulo,

B

mulo,

(10) Vid. *Henningi Wittenii Memor. Theol. p. 444.* & *B. D. Jo. Frider. Mayeri Elogium D. Heinrichi Hoepffneri p. 12.*

(11) Hisce autem verbis eundem ivit commendatum *Funobr. P. II. p. 30. b.*
 Wir haben ist auch einen frommen, fleißigen, Gottfürchtigen Lehrer aus diesem Leben verlohren und ins ewige Leben vor uns hingeschickt, dem sein Amt und recht gesunde Lehre ein ernst gewesen, und der aller Verfälschung und Schwermerey feind gewest ist / und der in seiner Kranckheit, die ihm fast angeboren, gehorsam und gewult geleistet, und Gott um Errettung angeruffen hat, und erhöret worden ist, und seliglich abgeschieden.
 Idem in *homilia funebri M. Conrado Schönhenio* (cujus in *Epist. Selnecc. ad Mart. Chemnitium script. Specim. p. 36.* mentionem feci, habita, *p. 29. b.* de nostro haec retulerat: Nach gehaltenen Predigt hat einer aus den Predigern, mit Namen *Heinrich Höpfner*, Prediger zu S. Georgen in Spital, gesagt, **Gott helffe mir auch, und verleibe, daß mir dergleichen Zeugniß könne gegeben**

mulo, ab imo pectore uberrimam Dei apprecatus est gratiam, atque ut & annis & ingenio cresceret, sapientiæque commodis abundaret, vehementer supplicavit 12). Quemadmodum autem hæc pia vota, pro *Hoepffneri* pueruli salute concepta, præclarum amoris, quo *Selneccerus* in Parentem pie demortuum ferebatur, documentum præbebant, ita Numen etiam coeleste rata illa esse voluit, ita scilicet, ut *Hoepffnerus*, successu temporis, in virum prorsus egregium evaderet, multumque Ecclesiæ, atque Lipsiensium Scholæ, prodesset, imò alterum orbi Christiano redderet *Chemnitium* 13). In hac siquidem Doctoris publici munia incredibili diligentia administravit, atque tum philosophiam, tum Theologiam, cui unice natus esse videbatur, magno cum auditorum applausu docuit. Testantur id ipsum discipuli, quorum corona cingebatur quotidie, pene innumeri, quique in magna felicitatis parte ponebant, quod *Hoepffneri* recitationibus interesse, atque ejus doctrinam haurire valerent. Quapropter quam plurimi ad officia sacra promoti fuerunt, qui *Hoepffneri* Præceptoris nomen venerati solidam rerum theologicarum scientiam sibi comparaverant.

Incluta

gegeben werden. Ist auch hernacher Franck worden, und den achten Augusti sanfft und seliglich eingeschlaffen. Die Leichpredigt hat D. Zorner verricht, diemeil D. Selneccerus Franck gewest, der doch seine Predigt bereit gefast und disponiret hatte etc. Et cum paulo post eodem mense M. Casp. Albertus, Symmysta Thomanus, è vivis discessisset, idem Selneccerus l. c. p. 424. *Hoepffneri* memoriam instauravit: In diesem Monat haben wir zwey Kirchen Diener für uns hinweg gen Himmel abgefertigt, nemlich Hn. Heinrichen aus S. Georgen Spital, und ietzt M. Casparum, beyde innerhalb drey Wochen. Der Anfang ist nun gemacht. Sie sollen dem HErrn Christo anzeigen, wie es hie stehet und gehet, nemlich bayfällig und elend. Gott erbarme sich unser.

(12) Paucis multa complexus ita l. c. p. 311. b. precatus est: Gott tröste die Wittwe, und thue der reichen Herzen auff, daß sie ihr und der lieben Frucht (credo autem fuisse filiam, quam enixa est, de qua infra quædam notabo,) und dem Waislein Hülffe erzeigen. Wol dem, der sich des Dürfftigen annimt, den wird der HErr erretten zur bösen Zeit, Pl. 41.

(13) Vid. *Whittenus* l. c. p. 493. *Mayerus* l. c. p. II. B. *Carpzovius* in *Dissert. Isag. in Chemnitium* p. 153. *Perbellé Th. Spizelius* in *Templo Honoris* p. 151. de eodem scripsit: Omnium maxime post *Lutherum* estimabat *Chemnitium*, et post *alter Chemnitius*.

II.

Incluta siquidem Lipsia Antonium Kirchofium, Lucam Pollionem, Jeremiam Weberum, Martinum Geierum, Abrahamum Tellerum, Samuelem Langium, Jo. Ulricum Mayerum, Danielem Mullerum, Jo. Benedictum Carpzovium, Hieronymum Kromayerum, Fridericum Rappoltum, aliosque, muneribus publicis, in Ecclesia & Academia obeundis, admotos vidit, admirataque est, qui & Doctoris sui doctrinam, cum pietate conjunctam, ad posteros transmittere, & nominis gloriam amplificare nunquam non allaborarunt. Quod si unci Carpzovii ac Rappolti merita, & pietatem Hoepffnero uberume declarata, prolixius nunc enarrare vellem, me, in semihoræ curriculum coactum, sermonem huncce vix ac ne vix ad finem perducturum esse affirmarem. Incredibili enim discendi ardore flagrabat Carpzovius, ut, quamvis sacra ipsi demandata esset provincia, ab Hoepffneri tamen ore se abstrahi nunquam sit passus. 14), Eidem, nunquam satis deprædicando Carpzovio, debemus scripta quædam exasciata, ab Hoepffnero magno cum judicio elucubrata, atque à singulis, cum in lucem publicam protraherentur, incredibili voluptate excepta. 15), Et sane optandum esset, ut reliqua pariter, quæ in scriniis adhuc eruditorum passim latent, 16) eadem felicitate legi possent, inque pium usum converti. Sed ad Hieronymum cum primis Kromayerum accedendum mihi nunc est, qui Selneccerum Proavum suum venerabatur. Is enim matrem habuit Mariam Magdalenam Lindneriam, quæ nostri Selnecceri neptis fuit, filia Margaretha, quam charam valde habuit 17) Parens optimus, Nicolaus Selneccerus, prognata. Iste ergo, quamvis

B 2

quadri-

- (14) Leg. Wittenii Memor. Theol. p. 1252. B. Carpzovii Fascicul. Myrrha p. 534. & 554. Recte ergo Venerab. Aulæ Saxonicæ Theologus, B. D. Sam. Bened. Carpzovius, cujus memoriam charam habiturus sum, quamdiu adhuc vixero, in Pref. Dissertat. Isagog. in Chemnitium B. Parentis scripta, p. 17. Hoepffnerum vocat Genitoris sui multorum annorum magistrum.
- (15) Recenset illa post alios celeberrimus Mayerus in laudato Elogio, quod præfigi curavit secunda editioni Hoepffneri Isagog. ad SS. Coenam p. 18. & 20.
- (16) Leg. Spizelius l. c. p. 154. Mayerus l. c. p. 16. & 22. Dn. M. Jo. Frider. Kernii Dissert. Epistol. de vita, obitu, scriptisque B. D. Th. Ittigii p. 59.
- (17) Ita enim B. Lauterbachius de hac, quæ ipsius soerus fuit, in sermone funebri, à M. Jo. Zadero habito, judicat: Fr. Maria Magdalena, Hn. D. Nicol. Selnecceri, Superint. und Prof. zu Leipzig sonderlich geliebte Tochter.

quadrime, Patre, Hieronymo Kromayero, Ecclesiae primum Cizensis Pastore, ac postea Plaviensium Ecclesiarum & totius Dioceseos Antistite, è vivis sublato, carendum esset, Erhardi tamen Lauterbachii, Præfulatus Cizensis Ephori, annis & meritis gravissimi, quem divina providentia vitricum ei dederat, cura ad eam pervenit felicitatem, ut Heinrichi Hoepffneri, quem benedictio Selneckeri adhuc rigabat, institutioni traderetur, tanto cum successu, ut excellentissimi Theologi decus & nomen sibi acquireret, acqvisitumque in hunc diem usque tueri posset. Scripta enim ipsius eruditissima, quæ omnium teruntur manibus, atque ab aliis prolixè enumerantur, è quibus *Theologiam Positivo polemicam, Apostasiam Romanæ Ecclesiæ, Scrutinium Religionum, Locos Anti-Syncretisticos*, utrumque *Commentarium*, in Epistolam Pauli ad Galatas scriptam, & ultimum Codicis sacri librum, quem *Apocalypsin* vocamus, nunc adduco, luculentum præbent testimonium, Kromayerum & perspicuitate & judicio Præceptorem suum exactè retulisse, atque pari passu fuisse infecutum, eaque, quæ privatis in prælectionibus tradiderat Hoepffnerus, & paucis tantum cognita erant, cum universo rectè sentientium coetu non infeliciter communicasse (18). Quapropter in eam nunc devenio sententiam, Selneckerum pio suo voto ac precibus, quibus Hoepffnerum bimulum

(18) Plura de illo, ejusque scriptis, notavit Th. Spizelius in *Templo Honoris* p. 304. sqq. cum Henn. Wittenio in *Memor. Theolog.* p. 1686. sqq. De ipsius *Systemate Theol. B. Carpzovii* audire placet judicium, quod in *Theologia Exegetica* p. 2. hisce verbis conceptum legitur: *Notum est Systema B. Kromayeri, quod vel ideo maxime commendandum, quia distinctiones acutissimi olim Theologi, B. Heinrichi Hoepffneri (cujus sedulus quondam auditor fuit) egregie adeo observavit, ut plane omnes in suo hoc Systemate, quod B. Kromayerus a. 1657. in Collegio quodam in calamum dictitare coepit auditoribus suis, & ferme quadriennium cum eo consumpsit, ac demum in lucem edidit. Nec silentio prætermitti debet modo adductus Menckenius l. c. p. 10. de nostro ita judicans: Hieronymo Kromayero nemo fuit in rebus divinis apertior, ordinatior, distinctior. Nemo Theologiam universam hoc ordine complexus, tam eleganter, tam concinne omnia disposuit atque explicavit; nemo melius reconditos Apocalypseos sensus eruit, exhaustit; nemo illos, qui dulci pacis nomine fallentes quasvis malefactorum hominum de religione sententias inter se commiscunt, & prorsus conturbant, fortius repressit, oppugnavit, confecit.*

lum divino Numini commendare studuit, tum Ecclesiæ, qua meliorum est partium, commodis, tum familiæ suæ, ac Pronepotis *Kromayeri* dignitati, mirum in modum consuluisse. Ast hac benedictione permotus *Hoepffnerus* gratum quoque animum declarare studuit, quapropter non solum *Selnecceri*, ipsiusque factorum, occasione data, cum laude meminit, (19), sed vestigiis etiam magni hujus viri strenue insistere, atque pio prudentique Zelo doctrinæ salutaris capita defendere, rebusque in arduis, ac viduo lecto, quo tenebatur, patientiam præstare (20), nunquam non studuit. Et sane à Deo suo, cui tam enixe in ætate tenera erat traditus, nullo tempore, nec, ætate ingravescente, ullo modo fuit

(19) Ejus rei ergo sequentia ex *Memoria Schmucciana*, quam *Hoepffnerus* instauravit, & *Wittenius* inseruit *Memor. Theol.* p. 284. excerpere lubet: *Schmuccius* ut controversiarum notitiam solidam sibi compararet, assiduam adhibuit diligentiam in audiendis Professoribus, ac *Dn. Selneccero*, *Schiltero* & *Harbartho*, viris ab exquisita doctrina & vario rerum usu celebratissimis, quorum omnium memoria est in benedictione. Idem in *Memoria Lyseriana* ap. *Wittenium* l. c. p. 376. de *Selneccero* hunc in modum differuit: Ex his (qui aliunde ad Professionem Theologicam & Consilium Facultatis sunt adhibiti,) tertius in ordine est *D. Nicol. Selneccerus*, qui *D. Heinricho Salmutho* anno LXXVII. in Professionis & Superintendentis officio successit, vir scriptis quam plurimis & muniis antea egregie gestis celeberrimus, qui 15. Octobr. pro consequendo inter nostræ Universitatis Doctoris loco, ac biduo post orationem habuit, & aliis, quæ statuta requirunt, peractis, Consilio Theologorum adscriptus est. Hoc autem anno octuagesimo nono injuria temporis discedere coacto, advenit *Christoph. Gundermann*, postea *Witteberga* Doctor creatus sequioris Theologia, quam tum alii reformatam, alii Calvinianam appellabant, Propugnator: Sed nondum biennio exacto, remotus est loco suo, quem & recepisset *Selneccerus*, nisi morte preventus hac ipsa in urbe placide expirasset, deputatus Visitator harum ditionum in causa religionis. Idem paulo post l. c. p. 385. denuo commendat eundem; *Henrico Salmutho* post exactum triennium defuncto successit anno septuagesimo septimo *D. Nicolaus Selneccerus*, qui velut oculus erat *Lipſiæ*, & acerrimus doctrina Lutherana adversus *Calvinum* & *Bezam* hyperaspistes.

(20) Elegantissimo dicto symbolico usus est: UT POTIAR, PATIOR. Rectissime; in hoc enim militia non feriendo vincitur, sed ferendo, prout bene judicat *B. Spizelius* in *Templo honoris* p. 182.

neglectus aut derelictus, sed gravissimis in tentationibus solatia perferens hausitque efficacissima 21).

Hæc vero, quæ nunc retuli, de *Selnecceri benedictione*, *Henrico Hoepffnero* impertita, ad vos spectant, *Juvenes perquam dilecti*, vestraque disciplina ac utilitati litare nunc debent. Sciatis itaque ac perpendatis quæso perquam diligenter, & Parentum, & Præceptorum, & Verbi Præconum, benedictionem non flocci faciendam, sed prestandam, amplectendam, observandam, ac de prædicandam esse, imo multum eidem inesse ponderis. Quapropter vitam vestram ad omnem pietatem, virtutem industriamque, ita componatis velim, ut benedictionis divinæ reddamini participes. *Hoepffnerus* Selnecceri votis commendatus Ecclesiæ commoda

(21) Labet hic ea repetere, quæ Max. Rev. Dn. M. Christ. Feustelius, Grimmenium nunc Ecclesiarum Antistes, in *Schediasmate*, de *Eruditorum Germanorum vitis*, p. 128. sq. de *Hoepffnero* retulit, lectione non indigna: „Si quis incomparabilis Lipsiensium Theologi, D. *Henrici Hoepffneri*, vitæ evolvat curriculum, inveniet quidem nonnulla, quæ annotasse non iniquum. Annonvero iisdem addenda, quæ ex Godofredi Gronæccii, à candore præcipue commendandi, Diaconi hujus loci, beati viri ex Sorore nepotis, ore addo, penes alios sit judicium. Ille ipse Theologus aliquando gravissime decumbens, maximopere cum tentationibus spiritualibus, imo quia ne micula solatii, etiam à gravissimis Theologis ægrotantis animo instillari poterat, cum ipsissima desperatione confictatus est. Huic Soror, pharmacopæo hujus loci nupta, amoris atque officii causa ad languentem visens, ex sacris Bibliis, in quibus ob creberrimam evolutionem perpetuamque lectionem vix erat hospita, dicta quædam recitavit, quibus mentem ejus ita erexit, ut in hæc verba eruperit: Gratias ago Deo meo humillimas, quod ad me visitandum te excitaverit. Plures mecum fuere Theologiæ Doctores, ex quorum ore plurima effluxere dicta, sed non inventum malagma, quo animus refocillari potuisset; per te vero Evangelii fontes salutiflui, quos infernales Philistæi mihi obturare tentabant, feliciter aperti, ut melle eorum sesamo atque papavere consperso in vitam revocatus mihi videar. Ex quo tempore etiam cum pristina valetudine plene & perfecte in gratiam redire cœpit. Ante beatam vero ἀνάλυσιν per integrum octiduum beati viri oculi perpetuis maduere lacrymis, qui, de earum interrogatus causa, respondit, se quidem nullo mortis terrore tentari, cogitare vero & perpendere miseriam, per Adami lapsum toti generi humano superinductam, illamque fletus tam largi veram esse causam.“
Add. Dn. M. Jo. Gvil. Speckneri *Biblischer Arbeit zweytes Stück* p. 141.

moda promovere incredibili studio est annisus. Vestrum ergo esse judicetis, ea, quæ divino munere vobis concredita sunt, dona publicæ impendere salutis, ac vestros labores eis offerre, à quibus beneficiis affecti estis ac obruti. *Selneccerus* cum *Presbyteris Tripolitanis* amicitiam coluit spectatam 22), atque bonæ mentis alumnos amicitia & auxilio non indignos habuit, nec juvare intermisit 23). *Hoepffnerus* magni nominis Theologo, *Nicolao* nostro *Hunnio*, adhæsit constanter 24), collegæque sui, *Christiani Lan-*

(22) Fusius hoc probatum dedi peculiari *Dissertatione*, de *Nicolai Selnecceri Consensu cum Presbyterio Tripolitano*.

(23) Spectat huc *Sethus Calvinus*, insignis ille Musicus Lipsiensis ac Chronologus perquam celebris, a. 1615. pie denatus, qui *Nic. Selnecceri* literis commendatiis innixus *Cantoris* Spartam in Schola provinciali, quæ prope *Numburgum* est, & *Porta* vocatur, obeundam obtinuit, prout *B. D. Vinc. Schmuckius* in *homilia funebri* in *I Chron. 16. 22.* refert. A. 1582 in November ist er durch commendation und Förderung Hn. D. *Nic. Selneccers*, seliger Gedächtniß, und des ganzen *Collegii Theologici*, zu einem Cantore in die Fürstenschul zur Pforten erfordert worden, allermeist, weil er neben der Musica, der er mächtig, auch einen Hebræum gegeben hat, welche Lection ihm in gedachter Schul befohlen und aufgetragen worden. Bey demselben seinem Ampte, welches er in die 12. Jahr verwaltet ic. Non immerito autem *Selneccerus* cum reliquis fautoribus eundem ob pietatem, modestiam, aliasque virtutes commendavit, prout in *Vita curriculo* de eo refertur: Er ist ein ehrlicher, aufrichtiger, frommer, Gottfürchtiger Mann gewesen, ohne falsch und Gleisnerey, nüchtern, und gar kein *amans humorum*, wie man ingemein von den Cantoribus zu halten pfleget, auch ein guter Haus-Vater, und verständig in allen Sachen. Cui adjungo *Abrahamum Friderici*, *Neukirchio-Crimitschaviensem*, qui a. 1628. cum per triginta & quinque annos *Heuckenwaldensi Pastoratu* in *Episcopatu Cizensi* defunctus fuisset, annum ætatis 68. agens, vitam finivit, de quo *B. D. Erhardus Lauterbachius*, *Cizensium Ecclesiarum Præsul*, in *homilia funebri*, p. 23. hæc notavit: Er hat drey Jahr in Leipzig studiret, und daselbst in täglicher Zundschaft gelebet mit meinem seligen *Profocero*, *Herrn D. Nicolao Selneccero*.

(24) Ejus rei ergo provoco ad literas, quas nunquam satis deprædicandus *Hæpffnerus* ad *B. Jo. Müllerum*. Theologum Hamburgensem, exaravit, & quarum copiam nobis facit *B. D. Mayerus*, in *Elogio Hæpffneri* p. 15. Equibus sequentia excerptanda esse puto: *Sperassemus utiqv Virorum amicissimorum nempe V. Excellentis, & Dn. D. Nicolai Hunnii adventu nos receptum iri in Domino, qui L. Webero rescripsit, se velle acidulis Egeranis uti. Sed jam prob-*
dolor!

Langii 25), soboli bene consulere annifus est. Nec Jo. Hülseman-
 nus, qui Hoepffneri pariter doctrinae fuit cultor 26), à Venerabili
 Menone Hannekenio unquam fuit alienior redditus 27), cui Hie-
 ronymum Kromayerum volo annexum, qui modo nominato Han-
 nekenio candidum suum pectus literis humanissimis manifesta-
 vit 28). Cum Viris ergo praestantissimis amicitias jungatis, nec
 temere

*dolor! alia fama nobis renunciat Viri meritissimi desperatam prorsus valetu-
 dinem, digni utique prolixiore Vita. Non dubitandum enim est, quin Eccle-
 sia magnam jacturam factura sit, nisi hic vir restituatur pristina valetudini.*

- (25) Amorem autem illum, quo Samuelem Langium, ejusque Doctores, quos
 Helmstadii habuit, excepit, verbis B. Scherzeri, quae in *Programmat.
 Academ. p. 137. sq.* obvia sunt, exprimere nunc lubet: *Sub Consummatissimam
 illius Haepffneri manu ductione Helmstadium a. 39. commutavit - - -
 Quare pientissimus parens, sagacissimi Haepffneri consilio Langium no-
 strum, cum illa sub Cretico & doloso cinere latitans in flammam erum-
 pere scintilla vellet, 1641. futuro incendio mature subduxerunt. Paruit
 revocantibus morigerus filius & discipulus, domumque rediens, Haepff-
 neri potissimum, qui quicquid in doctrina aruginis contrahere potuisse videret-
 tur, frequenti informatione & familiaritate, (nunquam enim à latere suo
 Langium dimiserat, ut etiam ejusdem manibus Epistolam, qua Calixtum &
 Hornejum ab erroribus fraterne fuit debortatus, exarari vellet) absterfit &
 expoliivit. Verba literarum sunt ista: Atque hac pro temporis ratione & statu
 mea valetudinis breviter & quidem manu M. Langii exarare volui, non
 quod putem ea vos latere, sed ut fraterne commoneam ad omnem diligentiam;
 nihil esse vobis relinquendum in Apologia vestra, quam ut cum Scriptura &
 Matre Ecclesia loquamini. Add. B. D. El. Sig. Reinharti homilia funebris in
 Ps. 42. 7.8.9. habita, & memoriae B. D. Sam. Langii sacrata, lit. g.*
- (26) Sub hujus autem praesidio a. 1627. *Disputat. Theol. de fidei ad justitiam
 imputatione, Pontificiis, Photinianis & Arminianis oppositam.* publice de-
 fendit.
- (27) Spectant huc amoris plenae *Epistole*, ad optimum Praeceptorem exaratae,
 quas alia occasione publici juris facere constitutum mihi est.
- (28) Eas vero hic exhibere placet: „Maxime Reverende, Magnifice & Excel-
 „lentissime Vir, Domine Fautor & in Christo Parens multis nominibus ho-
 „norande, Magnificentiae Vestrae literas amicissimas cum oblato munere, Ire-
 „nico Catholico-Evangelico, in lucem publicam emisso, recte accepi. Sum-
 „ma cum voluptate scriptum hoc evolvi, nec reduvias ibi fractas, sed ipsum
 „Papismi caput fractum deprehendi. Non tamen in Bibliotheca mea exigua,
 „sed in ipsis *κειμηλίοις* locus erit. Gratias autem tum pro ipso munere
 „honorifico, tum pro singulari animi propensione Magnificentiae Vestrae
 ago,

temere easdem dissolvatis, existimantes, amicitias immortales, inimicitias verò mortales esse debere. *Hoepffneri* discipuli, vel, ut rectius loquar, *fili*, singulari prorsus honore Præceptorem, de se egregie meritum, exceperunt 29), ejusque effigie & imagine

C

Musæa

„ago, nihil magis in votis & optatis habens, quam ut aliquatenus duntaxat
 „paria facere possem. Pro beneficiis Filio Carissimo (cui salutem plurimam
 „adscribo & omnem εὐτυχίαν apprecor) exhibitis non est, quod gratias
 „agat Vestra Magnificentia, quin potius, quando meæ tenuitatis conversatione
 „uti voluerit, singularem inde affectum colligo. Deus ter
 „Opt. Max. Vestram Magnificentiam in Ecclesiæ suæ bonum, crescentibus
 „præsertim ejusmodi columnis, quam diutissime servet, suosque per vestigia
 „paterna & avita fastigia honorum conscendere faciat, cui cum omnibus
 „suis Eandem fidelissime commendo. Maxime Reverendæ Vestræ Magnificentiae
 „totus addictissimus, Hieronymus Kromayer, D. Lipsiæ 8vo Id. Oct. ao. 1664.
 „Quibus adjiciendam esse censeo epistolam illam ad B. *Hænekenii* filium,
 „*Philippum Ludovicum*, scriptam, hisce verbis conceptam: „Clarissime & Pereximie Vir,
 „Fautor & Amice multis nominibus honorande &c. Literas Vestræ
 „Claritatis Rostochii 20mo Julii currentis anni 1662. ad me datas
 „7mo demum Octobris accepi. Ut miro perfusus gaudio τὴν εὐεσῶ
 „Vestræ Claritatis percepi, sic quod locorum intervalla cultam inter nos
 „amicitiam non extinxerint, aut ejusdem memoriam vel quadantenus saltem
 „obliteraverint, hilaris agnosco, & affectum amplector. Deum veneror,
 „ut Vestræ claritatis studiis porro benedicere, nec non ad exoptatam
 „illam metam perducere velit. In locum Dn. D. *Hülsemanni* b. m. qui circa
 „Solstitium æstivum superioris anni diem suum obiit, post factam reliquorum
 „Collegarum ascensionem Dn. D. *Samuel Langius*, Professor quartus ordinarius
 „surrerogatus fuit. Quantumvis abrogatio Pennalisimi magno constituerit,
 „per consensum tamen Academicarum, præsertim vicinarum, eò res redacta
 „est, ut paucæ adhuc istius fibræ supersint. Si perrexerint ita, nec quicquam
 „de rigore suo remiserint Magistratus, malum tandem radicitus extirpatum
 „iri, confidimus. Alias statum publicum quod attinet, LABORANDO Solenne
 „nostrum servamus, in privato prospera valetudine per Dei gratiam adhuc
 „utimur, nostrisque rebus domesticis, ut antea, vacamus. Ut utriusque
 „voti Dn. *Westhofius*, cui salutem plurimam adscribo, compevadat, animitus
 „exopto. Salutatur Vestram Claritatem & Uxor mea divinæ protectioni
 „Eandem una mecum commendans. Vestræ Cl. addictissimus, Hieronymus
 „Kromayer, D. Lipsiæ 12. Oct. ao. 1662.

(29) Ita enim B. *Abrab. Tellerus* in *Carminibus*, quo *Tractatum Hoepffneri de Cæna* tractavit, se vocat unum ex filiis Prophetæ hujus beatissimi. Taceo plura honoris & amoris elogia, quibus *Carpzovius*, *Kromayerus*, *Rappoltus*, aliique, ut orationes panegyricas, *Anania Weberi*, & *Jo. Frid. Königii*, quas ipsius memoriz dicarunt, præteream, eum passim ornarunt.

Musea sua exornarunt 30), gratam eius hoc monumento recordationem instaurari posse recte satis judicantes. Idem honoris documentum vestris exhibeatis Evergetis, eorumque memoriam, quod gratorum est, nunquam deponatis. *Hoepffneri* lectiones diligenter admodum fuisse frequentatas, memoriae est proditum. Utinam omnes, qui discentium subsellia adhuc premunt, Praceptorum recitationibus interessent diligenter, easque haud averfarentur! Ceterum vobis, *Juvenes optimi*, autor svasorque sum, ut, si studiis severioribus in Academiis aliquando incubueritis, *Henrici Hoepffneri* monumenta 31), *Jo. Benedicti Carpzovii* libros, *Hieronymi Kromayeri* volumina, *Friderici Rappolti* opera theologica, *Andreae Kunadi* dissertationes, cum *Jo. Friderici Koenigii Theologiae positivae* libello, manu nocturna diurnaque evolvatis, atque solidam coelestemque doctrinam, à *Chemnitio*, eiusque genuinis discipulis, traditam, hauriatis, doceatis, referatis, exprimatis. Deus vero ter Optimus terque maximus, Huic enim pro vestra salute extremò nunc supplico, vos universos abundare jubeat benedictione sua coelesti, resque vestras omni felicitate prosperrimoque successu maectare nunquam intermittat, quo *Patroni* vos laudent, *Fautores* vestras res promoveant, *Doctores* vestram diligentiam probent 32), vosque

(30) Fecit illud ipsum praeter ceteris M. Lucas Pollio, qui per octennium Collegia ipsius *Theologiae* visitavit, atque ex *Hoepffneri* Praeceptoris imagine magnam cepit delectationem, cujus post beatum ex hac vita discessum Aviae meae, *Magdalene Bohmiae*, compos redditus, ut non sine jucunda mentis recordatione & honore, quo magni nominis Theologum dignum esse statuo, illam saepissime intuear, Deumque depraedicem, quod tam insignem *Virorum* Ecclesiae suae perbenigne indulserit.

(31) Ad ea referri quoque debent ipsius *Dissertationes*, quibus nonnullas adhuc addendas esse *Th. Caenus* recte notavit, cujus monitum in *Meletemat. Aunaberg. p. 166.* adduxi. Eas vero, quae addi merentur, recensuit *Mayerus* in *Elogio Hoepffneri p. 18.* Locos autem *Theologicos* à B. *Hoepffnero* in primis annis scriptos fuisse, B. *Carpzovius* in *Theol. Exeget. p. 2.* monuit, collata B. *Rappolti* praefatione.

(32) Fecit hoc *Hoepffnerus*, cum L. *Antonius Kirchhofius*, (qui a. 1640. aetatis 34. agens, *Lipsiae*, cum Professioni Philosophiae Moralis & Rectoratui Scholae Thomanae admotus esset, vitam finivit) a. 1634. SS. *Theol.* Baccalaureus renunciaretur, in illa enim panegyri publica hoc encomio eundem vivit affectum: *Affero te mihi, meum opus es.*

vosque *cultores* audiatis, & ingenuorum studiorum, & veræ pietatis,
& solidæ doctrinæ, ac quibusvis beneficiis maectandi dignisfimi que.

Quem pia vota beant Doctorum, quemque Parentum

Vota Deo tradunt, ille beatus erit.

Senecceriadae precibus caput extulit altum

Hoepffnerus, splendens orbis & urbis honos.

Curam ergo, *Juvenes*, omnesque intendite nervos,

Quo vos commendent vota precesque DEO.

Dixi.

ADDITAMENTA

IV Epistolas complectuntur, quarum duas *D. Heinr. Hoepffnerus*
ad *D. Menonem Hannekenium* dedit, tertiam *M. Jo. Breverus*,
(quem *Rigenses* inter Ecclesiarum Præsules referunt, cuius me-
moriam *Heinrici Pippingii Septenarius Decadum p. 927. sqq.* ex-
hibet,) ad eundem *Hannekenium* misit, quarta denique, à summe
Reverendo Theologorum Lipsiensium ordine scripta, tertiam
illustrat, atque varia scitu digna cum reliquis enarrat.

I.

S. & officia.

Reverende plurimum & Excellentissime Dne Hannekeni,
amice & in Christo frater singulariter honorande, amorem,
quem Ex. T. prolixè mihi offert, pronus exosculatus sum,
gratulans mihi de amicitia, quam cum B. Dn. Menzero habui,
felice in ejus necessariis conjunctione. Sed & hoc tam gratum
quam quod gratissimum accidit, quod T. E. memorat, quod Bea-
tus vir mei honorificam ad suos mentionem fecerit. Ego ut
gloriosum semper duxi, à Menzero amari, ita post hunc affectus
etiamnum in familia extare specimina valde lætor. Neque du-
bitabit E. T. quin vicem sim repositurus in officiis amoris, no-
strum ordinem addecentibus, hoc est candidis & promptis. Pro
χαμηλίας non erat opus tantas gratias agere. Utinam mihi

licuisset

C 2

licuisset festivitatem nuptialem hoc digniore honorario prosequi. Interea peto animum non ex muneris exiliate, sed ex voti additi pietate aestimari. Postremo scilicet flagitare, quod T. E. vel sponte sua maxime facit, hoc addo, ut *Dn. Hülsemanni rationem habeat in honestissima petitione, quam ad venerandum Collegium deferet, prensaturus summum in Theologia gradum.* Quicquid ei bene feceritis, me in partem venturum existimabo. Bene valeat Ex. Tua, & à me Menzerianam domum reverenter salutet. Lipsiæ 21. Junii a. 1628.

R. T. E.

Studiofiss.

Heinricus Hæpffnerus, D.

Plur. Reverendo Clariss. & Excellentiss. Viro, Dn. MENONI HANNEKENIO, SS. Theol. Doctori eximio, ejusque Professore publico, ut & Lingvæ Hebrææ ordinario, Dn. Amico & in Christo Fratri singulariter honorando.

II.

S. & pacem à Christo.

Admodum Reverende & Excellentissime Domine Hannekeni, amice & in Christo frater plurimum honorande, Literæ T. Excellentia multis mihi nominibus gratæ fuerunt, tum quod spirarent singularem T. E. erga me amorem, tum quod narrarent, *Menzeri*, viri inquam sine præfatione honoris nunquam à me nominandi, honestissimum de qualibuscunque opellis meis iudicium. Ego ut ex memoria mea *Menzerum* deleri, quoad vixero, non patiar, ita familiæ quoque ejus honoratissimæ optima quæque cupere non desinam. Neque opus erat, ut E. T. tam solícite ambiret meam amicitiam, quam vel unico verbo se ad *Menzeri* memoriam referente ex ambire potuisset. Quid enim mihi svavius esse potest, quam amicitiam cum hæredibus ejus continuare, quem unice suspexi? Utinam modo hoc honore pios manes celeberrimi viri mactare possem, ut copia mihi daretur vicem reliquam reponendi singulari isti affectui, quo me *μακαρίτης* complexus est, in liberis ejus honorandis & juvandis! Id quod T. E. omnibus suis à me polliceri velit. Carmina & concionem funebrem in obitum B. viri habitam recte accepi, & pro iis gratias ago singulares. Bene valeat E. T. cum omnibus, imprimis Domina socru, quam honorificentissime salutari meis verbis

verbis

verbis cupio, & vita proluxa, gaudioque de suis amplo divinitus
donari exopto & precor. Lipsiæ Cal. Sept. a. 1629.

T. Ex.

studiosiss.

Henricus Hœpffnerus, D.

Reverendo plurimum Cl. & excellentissimo Viro, Dn. D. Menoni Hanne-
kenio, in Academia Marpurgensi Professori publico laudatissimo, Theo-
logo eximio, Dn. amico & in Christo Fratri singulariter honorando.

III.

PLurimum Reverende & Excellentissime Domine D. Præceptor
ac Patrone singulariter venerande. Non excusabo proluxa
verborum ambage præsentium temeritatem, quæ in sanctiores
R. Excell. T. meditationes pecco, cum benevolentissima tua Hu-
manitas potestatem abiturienti fecerit, ne quamcunque status mei
conditionem Exc. T. referre non auderem. Et est ea quidem, Deo
sit laus, extra omnem sequioris fortunæ favitiem posita, postquam
Lugduno-Batavorum, ubi totam substiti hiemem, meisque semel
Excell. T. invisi, præterito mense Aprilis abii, & superato multorum
periculorum horrore, qui proficiscentes hodie in Germania fere
exanimat, Mense Maio Lipsiam incolumis veni, cum juniore Dn.
Samsonii filio, ut studiis porro Theologicis sedulam pro virili ope-
ram navarem. Et est quidem satis commoda hic vivendi commo-
ditas, magnam tamen & irreparabilem forte jacturam passa est Academia,
in amisso nuper suo Hœpffnero, quem ante quinque jam septimanas ex-
tristi hoc & feracissimo tumultuum seculo ad quietem æternam transivisse,
vobis procul dubio diu constat: Suppleturum autem eius vices existi-
mant D. D. Daniele Henrici, futurum generum D. D. Strauchii, Su-
perintendentis Dresdensis. Num v. tanta cum celebritate, addo &
utilitate, quanta B. Antecessor tenuit, multi ambigunt. Sed Deo hæc,
Opt. Max. Academiæ Patrono, curæ erunt, qui, nec Ecclesiæ, nec
Scholis, deesse patietur Atlantes, qui sint oneri, divinitus imposito,
ferendo. Rumor alius, sed secretior adhuc, ad me delatus est,
R. & Excell. D. D. Feurbornium, Præceptorem meum colendis-
simum, aliquot propositiones ex D. D. Calixti scriptis collectas
ad Theologicam hic Facultatem transmississe, ut judicium ejus de
iis exploret, & consensum de publice (si viderentur) invadendis

C 3

suspe-

suspectarum sententiis: Utinam talia in nostris Ecclesiis agendi
 nulla viris Dei imponeretur necessitas! Et vix crediderim, in pu-
 blicam cum Helmstadiensibus concertationem consensuros *Theo-*
ologos hic nostros, cum antesignanus ipsorum, jam inter beatos, aliis ante-
hac, idem molituris, restiterit, incendii videlicet magnitudinem metuens,
quod ex tali rixarum flamma certo certius esset exoriturum, majori cum
Ecclesiarum periculo, quam antehac exarsit Tubingense, longe enim
 uberius, ut conjicio, hic ejus esset materies, pingviora nutrimen-
 ta, quam tum temporis apparuerunt. Accedit, quod sereniss. Dux
 Brunovicensis, AVGVSTVS, totus futurus sit, in asserendis suis
 Theologis, *Calixto* cum primis, cui non ita pridem hoc imposuit ne-
 gotii, ut, post frustranea Duræi molimina, post varia machina-
 menta, ipse accuratissime secum perpenderet, quæ forsitan via ad
 conciliandas nostras & Calvinæ Ecclesias posset inveniri. Et jam,
 ita jussus, consignavit *Dn. D. Calixtus* in quolibet articulo nostra-
 rum sententiarum à Calvinistico dogmate divortia, & Duci suo
 exhibuit: quid vero in posterum hujus negotii promovendi causa
 facturum sit, tempus sat cito testabitur. Sane *Calixtum*, de itinere
 huc suscipiendo, (& quidem jussu principali, ut de re ista cum
 Theologis colloqueretur,) cogitationes instituisse, certum est, tra-
 ctatio interim de pace, cum Imperatore restauranda, propositi im-
 petum sufflaminavit. Quæ tamen omnia, ab amicissimo quo-
 dam, talium conscio, secreto communicata, in Excell. T. sinum
 paternum ita effundo, ne illorum detectione aut mihi, aut famæ
 meæ quicquam creetur incommodi. Nec enim in medio Ve-
 strum deesse puto, qui in gratiam Helmstad. quodcunque esset
 bellum militarent. Versor hic in *convictu D. Licent. Carpxovii,*
Ecclesiastæ, propediem Witebergam iturus, ut & *Dn. Buchnerum*
 ibi & alios magnos viros mihi conciliem, cum hoc autumno
 in *Livoniam* mihi redeundum sit. Licet enim in vocationem Se-
 natus Rigensis ad Professionem Oratoriæ & Poëseos in Collegio
 ibi suscipiendam, quam præterita hieme Brunsvigæ versanti misc-
 runt, non tum temporis consenserim, iterarunt tamen nuper,
 misso 150. imperialium viatico, & ut circa instantem autumnum
 me illis sisterem, monuerunt. Quid facerem, Excellentissime
 Domine? cum difficillimum sit, favorem retrovertentem revo-
 care,

care,

care, quem pleno jam alveo in me effusum videbam, reditum tandem promisi. Deus, quem vocantem unice sequor, in infirmo seruo suo exerat auxilii sui fortitudinem, & Spiritus sui gratia divitissima laboraturo vires suggerat. Omnes hic ardenti tenentur desiderio *Operum Menzerianorum*, quorum conjunctim edendorum spem fecit dignus Patre tanto Filius: ut & *sexti Tomi Marpurgensis* aliorumque scriptorum, quæ sub manibus Exc. T. aut Cl. Collegarum esse, multi conjiciunt. Nihil majori cum emolumento studiorum meorum accidere posset, quam illis porro scriptis eruditissimis instrui, cum presentia negetur, quorum vocibus & monitis, Deo sit laus, ad puriorem Theologiam informatum sum, cum adsvetorum Doctorum efficax fit manu ductio. Primo hic tempore typis exprimetur *D. Hæpffneri tractatus de Cæna theoreticus & practicus*, qui omnino ab ipso autore elaboratus, quoad capitulum tantum ordinem non nihil aliter disponetur ab hospite meo, *L. Carpzovio*, cui edendorum suorum operum curam ipse *D. Hæpffnerus* commisit. Pluribus Exc. T. molestus esse nolo, sed Deum supplex veneror, ut amplissimas gratiæ suæ divitias in Acad. Marpurg. primam studiorum meorum matrem & fetricem, largiter effundere & Celebrerrimos ejus Patres, Præceptores meos, inprimis Excell. T. omni felicitatis genere ornare velit, ut, sub umbra cælestium alarum in his circumstrepentibus tempestatibus efflorescentes plurimum profint palabundæ juventuti, & ad salutarem doctrinam porro informant diutissime. Salutem officiosiss. adscribo *Plur. R. & Excell. D. D. Feuerbornio*, Præceptori ac Fautori meo colendissimo, *Dn. Licentiato Menzero*, *Dn. Schuppio* (quem antehac meis visitavi responsum præstolans) *Dn. M. Arculario*, & ceteris mei memoribus *Dnn. Commensalibus*, inprimis *Costæ Exc. T.* honoratiss. Filiabusque & Filiis elegantissimis, quorum omnium, inprimis *Excell. T.* paterno favori, amoris & benevolentia ex animo me commendo. Vale cum tuis, Vir Excellentissime, & discipulo tuo favere perge. Dabam Lipsiæ d. 16. Julii a. 1642.

Plurimum Rev. Excell. T. dicatissimus,
M. Joh. Breverus.

Plur. Rev. & Excellentiss. *Dn. MENONI HANNEKENIO*, SS. Theol. Doctori, & ejusd. ut & Oriental. LL. in illustri Cattorum Academia Prof. Publ. & Ecclesiastæ bene merentissimo, *Dn. Præceptori*, ac Patrono suo singulariter honorando.

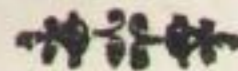
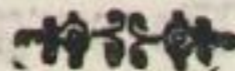
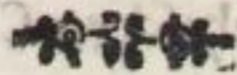
Marpurg in Philosophischen Collegio.

Salutem à Salutis Authore, JESU CHRISTO!
Viri admodum Rev. Clarissimi & Excellentissimi, Dn. Amici & in
 Christo Fratres pl. honorandi. Literas 24. Maji à Reverendis
 Vestris Dignitatibus & Excellentissimis datas, accepimus cum aliis
 Dresdam, Wittebergam & Jenam transmittendis, imò statim & sine
 omni mora transmissis. Dudum quidem ad illas respondissemus, sed
 pl. Rev. & amplissimi Dn. D. Heinrichi Hæpffneri, Senioris nostri ho-
 noratissimi, mors intervenit, quam obiit d. 10. Junii, non sine ingenti
 Facultatis nostræ imò totius Academiæ luctu, unius etiam vel alte-
 rius absentia à Collegio, impedimento fuit, quo minus potuerit re-
 sponso maturari. Rem ipsam quod attinet, laudem equidem meren-
 tur vestræ pl. Rev. Excellentiæ, dum orthodoxiam strenue propu-
 gnare, & quæ ei adversari merentur, protelare allaborant; sed judica-
 mus minime consultum esse, jam mutuis contentioneibus Ecclesiam
 alias afflictissimam turbare, & bella Ecclesiastica civilibus hinc
 inde grassantibus, totamque Germaniam devastantibus, commisce-
 re. Qua in parte habemus etiam *ὁμολογησας* Reverendissimum Dn.
 D. Matthiam Hœ ab Hœnegg &c. cujus judicium hac in re merito
 sequimur. Cum primis vero inconveniens nobis videtur, M.
 Buscheri contentiones contra Strubium & postea contra Theologos
 Helmstadienses, sine nostro præscitu inchoatas, nobisque hætenus incognitas,
 nostras facere, imò post mortem ejus continuare, quas optarem non prius pu-
 blici juris esse factas, quam non tantum privatim bene discussas, sed etiam Theo-
 logis unius vel alterius Academiæ communicatas. Illorum autem Apologiam
 vidimus, & in plerisque probamus, exceptis quibusdam locutionibus, in Symbo-
 licis nostris libris reprobatis, de quibus quid unus vel alter Theologus cum
 Helmstadiensibus privatis literis agere velit, liberum relinquimus. Quamobrem
 Vestras pl. Rev. Excellentias rogatas volumus, ut excusatos nos habeant, quod
 ad singula capita in literis designata sententiam nostram non exponamus. Quos
 divinæ tutelæ commendamus, iisque omnia pietatis & humanitatis officia offe-
 rimus & pollicemur. Dabantur Lipsiæ 10. Augusti A. 1642.

*Viris pl. Reverendis Dignitatibus & Ex-
 cellentiis additissimi*

*Decanus, Senior, & Doctores Facultatis Theologicæ
 in Academia Lipsiensi.*

Plurimum Rev. Clarissimis & Excellentiss. Viris, Dn. Decano, Seniori, reliquisque
 SS. Theol. Doctoribus & Prof. in inclyta Academia Marpurgensi longe celeberr.
 Dominis, Amicis, & in Christo Fratribus nostris plurimum honorandis.

Coll. diss. A. 172, 22